

Az utolsó napszám

Visszaemlékezés az 1944-es nagyfényi áldozatokra

E sorok írója 1944 őszén 14 éves volt. Az akkori véres eseményekkel kapcsolatos emlékei azonban ahelyett, hogy elhalványultak volna, az eltelt csaknem hatvan év alatt inkább kikristályosodtak. Köztük a hat Pintér és Mészáros János története is.

A Pintérek közül négyen testvérek voltak: Károly (1875), István (1877), András (1882) és Kálmán (1897), ketten – Béla (1901) és Antal (1910) pedig Károly fiai. Azon az őszön az én édesapám bandájában törték a kukoricát még 24 emberrel együtt, akik között volt a már említett Mészáros János, meg jómagam is.

Október 31-én este édesapámat is bevitték kihallgatásra az új hatalom emberei, de helybeli szerb és bunyevác ismerőseinek a közbenjárására már másnap szabadon is engedték, és többé nem zaklatták. Nem úgy Pintéréket és Mészáros Jánost, akikről kiderült, hogy tagjai voltak a Szálasi-féle Nyilaskeresztes Pártnak. Persze, nem meggyőződésből vagy holmiféle hazafias felbuzdulásból: ezek az írástudatlan emberek (közülük csak Béla tudott írni-olvasni) az egész pártprogramból mindössze annyit fogtak fel, hogy a nyilasok reggel hat órától este hat óráig tartó munkaidőt és tisztességes napszámot, meg némi földet ígérnek a föld nélküli nincsteléneknek.

A helyi körülményeket ismerő új hatalomtartók, úgy látszik, figyelembe vették szociális helyzetüket, mivel az október 31-i tisztogatás még megkímélte őket. Noha a helybeliek közül akkor 46-an estek áldozatul. De hogy ne veszítsék a „kompromittáltakat” szem elől, szigorúan elrendelték, hogy mind a hetüknek minden reggel nyolc és kilenc óra között jelentkezniük kell a nagyfényi községházán a partizánparancsnokságon egy Slezák Gusztáv nevű fiatal tisztnél, aki állítólag magyar volt, de mindenesetre szabadkai, és kitűnően beszélt magyarul.

A kukoricát a falutól nem messze, Mate Vukov gazdánál törtük két holdanként 1200 kg csöves kukoricáért „tisztában” (tehát töréssel, szárvágással, góréba, illetve szárkúpokba rakással együtt). Erről a tanyáról kellett ennek a hét embernek minden nap reggeli után a községházára menni és jelentkezni, de minthogy a

parancsnok nem mindig ért rá, néha órák hosszáig várakoztak. Persze, Mate gazda sem volt hajlandó a néha csak dél után munkába állóknak ebédet is adni, sőt az ilyen napokra csak a keresetnek az egy részét számolta el nekik.

Ez nagyon bántotta őket, s egy hét után elhatározták, hogy megkérik a parancsnokot, adjon nekik tanácsot, miként mentesülhetnének a jelentkezési kötelezettség alól. – Megpróbáljuk – mondta a tisztt, azzal felírt valamit egy papírra, borítékoltta, és a legidősebb Károly bácsinak adta azzal, hogy azt csak a szabadkai Sárogházban található címzett bonthatja fel.

Azon nyomban el is indultak mind a heten a 18 km-re levő Szabadkára. Útközben befordultak a Monika kocsma melletti tanyán lakó ötödik testvérükhöz, és a borítékot is megmutatva eldicsekedtek, hogy másnaptól kezdve már nem kell többé jelentkezniük, és így egész napszámot kaphatnak.

Gyalog indultak tovább, és meg is érkeztek a szabadkai Sárogházba, mert hogy azóta sem tért közülük egy sem vissza, ami azt jelenti, hogy odaértek és jelentkeztek. Többé már napszámot sem veszítettek, csupán az életüket. És mindezt azért, mert 1944 őszéig nagyobb, akkor meg már csak teljes napszámot szerettek volna kapni. Csak annyit, amennyit mi is kaptunk az akkori kukoricatoró bandából...

A munka befejezése után a csoport minden tagjának egyetértésével az eltűntek családtagjainak is elszámoltuk a hiányzó napszámokat. Immár csaknem hatvan éve nyugszanak Szabadkán a Zentai úti temető tömegsírijában.

Mellékeltten közlöm az 1944-es nagyfényi áldozatok névsorát a következő adatokkal: sorszám, családi és utónév, apja neve, születési év, lakhely, foglalkozás, nemzetiség. Megjegyzendő, hogy a Szabadka–Újvidék vasútvonaltól keletre épült Nagyfénytelepen (Novi Žednik) a magyar áldozatoknál az apa neve nem ismeretes, minthogy nem itt lettek anyakönyvezve. A névsorban a lakhelyet Novi Žedniknek (Novi Žednik – Nagyfénytelep), ill. St. Žedniknek (Stari Žednik-Nagyfény) jelöltem.

AZ 1944-ES NOVEMBERI ATROCITÁSOK NAGYFÉNYI ÉS NAGYFÉNYTELEPI ÁLDOZATAINAK NÉVSORA

S.sz.	Vezetékeve és neve	Apja neve	Szül.év.	Lakhely	Foglalkozás	Nemzet.
1.	Andlár Iván	Iván	1884	St.Žedn.	vasutas	magyar
2.	Barát Illés		1900	N.Žedn.	napszám.	"
3.	Csetvei Ferenc		1904	N.Žedn.	borbély	"
4.	Dimović Miloš (Miklós)	Lajos	1923	N.Žedn.	napszám.	roma
5.	Engi Lázár	Mihály	1910	N.Žedn.	vasutas	magyar
6.	Faragó Sándor	Antal	1903	St.Žedn.	földműv.	"
7.	Fazekas László		1906	N.Žedn.	napszám.	"
8.	Grunčic Franjo		1915	"	"	bunyevac
9.	Kábai Sándor		1904	"	"	magyar
10.	Katančić Blaško		1890	"	"	bunyevac
11.	Krichermayer Nándor	Anton	1905	St.Žedn.	malomtul	német
12.	Kiss Ferenc	Péter	1903	"	vendégl.	magyar
13.	Kiss István	István	1915	N.Žedn.	pék	"
14.	Kollár Károly	István	1913	St.Žedn.	földműv.	"
15.	Komorócy János		1905	"	jegyző	"
16.	Kovács Oskolás Ferenc	József	1904	"	földm.	"
17.	Kovács Oskolás István	Dániel	1926	"	"	"
18.	Kovács Oskolás József	József	1898	"	"	"
19.	Lengyel István	István	1897	"	vendéglős	"
20.	Mészáros János	Tamás	1884	"	napszám	"
21.	Molnár János	Antal	1884	N. Žedn.	bognár	"
22.	Molnár Pál	Antal	1894	St.Žedn.	bognár	"
23.	Nagy Teleki Félix	Félix	1886	"	kovács	"
24.	Németh József		1893	N.Žednik	kőműves	"
25.	Onhausz (Id.) György	György	1897	St.Žednik	földműves	"
26.	Onhausz Mátyás	György	1927	"	"	"
27.	Orosz (Id.) György	Rókus	1900	"	"	"
28.	Orosz (Ifj.) György	György	1926	"	"	"
29.	Pálinkás József		1906	N.Žednik	napszám.	"
30.	Pintér András	Mihály	1882	St.Žednik	"	"
31.	Pintér Antal	Károly	1910	St.Žednik	"	"
32.	Pintér Béla	András	1901	St.Žedn.	napszám.	magyar
33.	Pintér István	Mihály	1877	"	"	"
34.	Pintér Kálmán	Mihály	1897	"	"	"
35.	Pintér Károly	Mihály	1875	"	"	"
36.	Szlávnity Sándor		1906	N.Žedn.	cipész	"
37.	Tarcsányi Elemér	Pál	1900	"	napszám.	"
38.	Urban Grgo	Roko	1912	St.Žedn.	"	bunyevac
39.	Urban Ivan	Roko	1910	"	"	"
40.	Szuknovity Ágnes		1890	N.Žedn.	háztartás.	magyar
41.	Torma Ferenc	István	1892	St.Žedn.	koporsós	"
42.	Torma Teréz	Ferenc	1895	"	háztartás.	"
43.	Vojnich dr. István	Dezső	1892	"	földbirtok.	"

Nagyfény, 1998.

Összeállította: Szűcs István